

KMETOVALEC.



Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo
c. kr. kmetijske družbe  vojvodine kranjske

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi stran. 16 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{8}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{16}$ strani 3 gldi. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 8.

St. 13. V Ljubljani, 15. julija 1892. Leto IX.

Obseg: „Krofasto“ zelje. — Ameriška ledenica. — Konjerejčeva opravila meseca julija. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

„Krofasto“ zelje.

Zelje je pri nas tako važna rastlina, kakor redkokje. Ne pridelujemo ga samo za domačo rabo, ampak tudi za kupčijo. Nekateri kraji prav mnogo iztržijo za nje in je zato tudi prav pridno oskrbujejo. Toda vkljub vsej skrbi unese včasih kmetovalcu račun precēj zelo. Pa če je tudi ubral pravi čas, ko je sadil sadike, ter so nekaj časa prav lepo rastle, zgodi se vendar lahko, da kar začno hirati ter se nikamor več ne ganejo. Ves skrben preiskuje kmetovalec zelnik in naposled žalosten reče: Nič ne bo prida, „krofasto“ je! — Kaj je našel? Po štoru (kocnji) in koreninah se delajo šiškam podobni izrastki, katere po mnogih krajih imenujejo krofe. Ti izrastki provzročajo, da rastlina hira ali vsaj zastaja. A kaj je vzrok tem izrastkom, to pa ve le malokateri kmetovalec.

Opazujmo katerokoli rastlino, našli bomo vsakovrstnih živalic, ki ali le nekaj časa na njej bivajo, ali pa sploh na njej žive. Največ tega mrčesa je škodljivega. Tudi zelje ima jako mnogo sovražnikov, in med njimi so tudi tisti hudodelniki, ki provzročajo „krofe“. Tako n. pr. nahajamo od prve pomladi po zelji in po nekaterih drugih sorodnih rastlinah (križnicah = cruciferae) majhnega, komaj 3 mm dolgega, črnega hrostka s pikčastim ovrtnikom in brazdastimi pokrovmi. To je kljunotaj (ceuthorhynchus sulcicollis), rilčkar, ki rad nosi svoj rilček skrit ob prsih. Kljunotajeva samica izvrta na štoru jamico in znese vanjo jajce. Iz jajca se izvali ličinka, majhen bel črviček, ter se giblje in gloje po rastlini. Vsled tega začne na tistem mestu rasti šiški podoben izrastek, in to zelju, ki je precēj občutljivo, škoduje. Čim več izrastkov ima kaka rastlina, tem slabše raste. Kadar ličinka doraste, prejé šiško, zleze v zemljo in se zabubi.

Iz zemlje pa prileze zopet hrostek kljunotaj. Mnogo kljunotajevih ličink doraste uže do jeseni toliko, da se v zemlji zabubijo, mnogo pa jih prebije zimo v šiškah (krofi) in se zabubijo šele spomladi.

Kmetovalec si proti tej nadlogi ne ve pomagati. Včasih površno pošči plje izrastke in jih pomeče proč. A to mu le malo pomaga; rastlina je oslabela in ne raste več tako, kakor bi morala. V potrganih izrastkih (šiškah) pa tiste ličinke, ki so uže zadosti dorasle, tudi ne poginejo, marveč se zabubijo. Ko jeseni porežejo zelje, puste po nekaterih krajih štor na zelnikih, po drugih pa jih posekajo in pokrmijo. Po ostankih, ki ostanejo na polji, pa je še mnogo šiškam podobnih izrastkov (krofov), po katerih se nahajajo kljunotajeve ličinke. Te se spomladi zabubijo, in bube dajo novih kljunotajev. Če kmetovalec hoče odpraviti to nesnago z zelnikov, lahko jih nekaj pokonča, če hrošče poteplje na podloženo ruto ali pa jih smuče s sakom in pokončava. Ker pa je to malo uspešno delo, storil bode mnogo bolje, če poruje vsako jesen vse štor in jih sežge. Na ta način bo pokončal vse ličinke, kar jih je še po štorih, in če tako ravna leto za letom, bode kljunotaja čim dalje manj in čim dalje manjša bode tudi škoda.

Poleg kljunotaja je še nekaj drugih mrčesov, ki tudi provzročajo „krofe“ na zelji. Ker pa je njih škodljivo življenje enako ali vsaj podobno kljunotajevemu, ni mi jih treba naštevati in popisovati.

Pač pa moram navesti škodljivko iz nižega rastlinstva, ki včasih napravi še več škode, nego kljunotaj. To jo glivica, ki jo znanstveno imenujejo „plasmodiophora brassicae“ Wor. Tros te glivice se zanese na zelje in na njegovih koreninah provzroči enake izrastke kakor kljunotaj. Kamor se namreč zarastejo iz-

Ne priporoča se delati ledenice manjše, nego je v podobah označeno, kajti le v taki bo led ostal vse poletje. Ledu drži kakih 85 m². Le po zelo hladnih krajih se smejo mere nekoliko predugačiti.

Vrata ledenici naj bodo vedno dvojna in obrnena proti severu. V ledenico je najbolje hoditi zjutraj, vrata pa je treba zapreti tako hitro, kakor le mogoče, kajti gorki zrak, ki pride v vežo, zelo vpliva na led.

P. Grueber.

Konjerejčeva opravila meseca julija.

Glede paše in kretanja na planem veljajo tiste opomnje, katere v juniji. Tam, koder krmijo s svežo deteljo, velja nastopno: Ako se krmi z deteljo toliko, da se mlada žrebata nasitijo le nje in sploh le zelene klaje, potem je tako kladenje le škodljivo. Da bi konji samo ob taki krmi pravilno živeli, moralo bi enoletno žrebe 30 do 40 funtov in dvoleten konj pa celo en cent zelene krme na dan použiti. Živali dobivajo torej vase velike množine krme, vsled tega se raztegnejo prebavila in onemorejo, kot nasledki pa se pokažejo razne bolezni. Živali dobe velike trebuhe, prebavljanje je zavirano, napetico, kolika, driska ter mehkota kosti so posledice. Če se pa vrhu tega konji silijo jesti še iz visokih jasli, potem ni čuda, če dobe udrte hrbte, in konjerejec v treh letih priredi namesto čvrstega konja slabo kljuso.

Konjerejci močno greše, če mladim konjem po leti ne polagajo prav nič zobanja. Oni mislijo s tem hraniti krmo, a ne pomislijo, da pokvari vso rejo in ves uspeh svojega dela uničijo. Z zobanjem, in to pred vsem z ovsom ni nikdar hraniti, in še celo na planini je dobro zdaj pa zdaj ga ponuditi za priboljšek.

Paziti je dalje tudi skrbno, kako si mladi konji obrabijo kopita, da se potem rog pravilno porezava. Vselej pa je o tem povprašati pametnega in izurjenega kovača. Dobro je sploh žrebata večkrat peljati h kovaču, da se tam navadijo na ropot in na razbijanje. V hlevu vadi konje na dviganje noge in na tolčenje s klavivom po kopitu. Kdor ve, kaj se pravi kovati boječega in trimastega konja, ta ve, koliko je vredno, če se konj za časa privadi na kovanje.

Dveletna žrebata težkega plemena je počasi delu vaditi. Pred vsem jih je v hlevu večkrat opraviti z vprežno opravo, da se jej privadijo. Pozneje naj gredo z opravo iz hleva ter naj se uče z vajeti hoditi. Predno se naprežejo pred voz, boljše jih je vpreči pred kak hlod. Vsaka taka vaja naj traja osem dni.

Razne reči.

— **Kako čevlje posušiti.** Čevlje dobro posušiš in se ti vender ne stisnejo, če jih zvečer napolniš z navadnim ovsom. Zjutraj so čevlji že popolnoma suhi.

— **Kako surov krompir poskusiti, če je dober?** Prereži ga in drgni oba kosa drug ob drugega. Če se bodeta oba kosa sprijemala in kazala pene, je krompir dober. Če pa pri drgnjenju od krompirja kapne le kapljica vode, je pa gotovo slab. Tako poskušajo krompir Angleži.

— **Kako ravnati z biki.** Dobro je, če skrbimo, da ostane biku koža čista. Zaradi tega ga moramo večkrat s česalom ali ščetjo čistiti, po leti pa tudi izpirati. Gledati je pa tudi posebno pri mladih bikih, da se dovoljno gibljejo. Zato je pa dobro, da jih včasih vprežemo in delamo z njimi, toda k večjemu pol dne. Če bi z bikom dalje delali, bi se preveč utrudil, in to bi škodovalo njegovemu pravemu namenu. Če pa

z bikom ne delamo, peljati ga moramo vsaj vsak dan eno uro okrog, da se izprehodi.

— **Kako ravnati s krhkimi kopiti pri konjih.** Krhka kopita konjem dobro izmij, potem jih pa namaži s tolščo.

— **Žveplana bela detelja.** Nekateri sleparski trgovci imajo navado žveplati seme bele detelje. Tako seme je jako lepo videti, ali kali pa ne. Tako deteljo spoznaš, če je nekoliko vzameš, namočiš in poskusiš z lakmusovim papirjem. Če modri papir pordeči, je žveplana. Seveda bi bilo želeči, da bi včasih taka semena tudi uradno preiskali in sleparje kaznovali.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 146. Moj ded je zamenjal s sosedom dve parceli gozda za njivo. Pogodba je bila ustna. Pristni svedoki so mrtvi ter tudi menjalca. Pogodba traja že kakih 26 let. Naslednik prejšnjega posestnika njive pa zahteva sedaj njivo nazaj. Ali me more kedo ali kateri zakon prisiliti k razmenjilu? (F. H. v B. v Istri.)

Odgovor: Kakor hitro naslednik prizna, da je menjalna pogodba bila v moči, kar uže s tem priznava, ker hoče razmenjati, nima pravice zamenjano njivo nazaj zahtevati. Ako hočete za vselej mir imeti, najboljšje je, če ga tožite na priznanje pogodbe in na dovoljenje prepisa. Dostavljamo pa, da naš svet nikakor ni merodajen, ker pravo pogoditi more le pravnik, ki se je poprej vsestransko poučil o vsej reči. Na vsak način se bode morali obrniti do odvetnika, on vam bode gotovo pravo povedal. Za oba bode pa seveda veliko boljše, ako se z lepo poravnata. Toliko vam pa vender le priporočamo, da si priskrbite prepis dotične njive v zemljiški knjigi na svoje ime, kar bode seveda šlo le s tožbo.

Vprašanje 147. Kje in za kakšno ceno je dobiti bodalca, s kakeršnimi se v skrajnji sili prebode trebuh govedi, ki ima napetico, kakor priporoča „Domači živino-zdravnik“ str. 65? (D. K. v G. na Štajarskem)

Odgovor: Taka bodalca, ki se imenujejo „trokar“, prodaja v Ljubljani nožar N. Hoffmann, na Dunaji pa J. Pfannhauser, VIII Strozgasse. Cena trokarju je 1 gld. 50 kr. do 2 gld. 20 kr. Ob naročitvi je povedati, ali bode bodalce, za goved ali ovce.

Vprašanje 148. Katere tovarne v Avstriji in v inozemstvu kupujejo „boksit“ ali „bohajnit“ in čemu ga rabijo. (J. R. v B. S. v.)

Odgovor: Naslovi tovaren, katere pri nas in v inozemstvu rabijo bohajnit, nam za sedaj niso znani, pač pa smo uže potrebno ukrenili, da jih zveš in potem prijavimo. Bohajnit se rabi zlasti za izdelovanje aluminija ter njegovih spojin ter za izdelovanje posod, ki veliki vročini kljubujejo in kakeršne rabijo po topilnicah. Dokler so aluminij izdelovali na navadni kemijski način, bil je bohajnit posebno važen, ker je bilo z njim lažje delati nego z navadno ilovico. Bohajnit je namreč posebna vrsta ilovice. Sedaj pa delajo aluminij jako hitro in ceno povsod tam, koder imajo veliko močne vode ter z njo lahko elektriško silo ceno izvajajo, elektrolitiškim potom, za to pa zadostuje tudi navadna ilovica. Gotovo je, da bi podjeten človek v Bohinji lahko uvedel na podlogi velikih zakladov bohajnita obrt, ki bi veliko nesel.

Vprašanje 149. Kedaj je pravi čas škropiti krompir z modro galico proti gnilobi? (J. J. v Sv. Kr.)

Odgovor: Prvikrat je krompir škropiti, ko je dobro ped t. j. kakih 25 centimetrov visok, drugič pa ob cvetji. Kmetijska družba škropi redno vsako leto ves svoj krompir. Vsled tega ostane zelišče dolgo časa zeleno, sad pa se bolj podebeli, sezori in postane zdravejši. Največ pa je škropljenje vredno zato, ker krompir veliko manj gnije po zimi.

Vprašanje 150. Nekdo ima tukaj na jablan hruško cepljeno. Se li sme tako ali nasprotno ravnati, ako drevesce vzle temu odganja, če tudi slabo? (J. J. v Sv. Kr.)

Odgovor: Seveda se sme, ker nimamo zakona, ki bi tako nespametnosti pod kaznijo prepovedal. Gotovo je, da se časi hruška na jablan in narobe prime, a cepič kmalu pogine in dokler časa živi, toliko časa le hira.

Vprašanje 151. V naši vasi nimamo ni poljskega ni ponočnega čuvaja uže več let, zato **pasejo nekateri vaščanje svojo živino cele noči** po vrtilih in njivah, a ne samo po svojih, ampak tudi po tujih ter delajo mnogo škode. Ali bi bilo mogoče to po zakonu ustaviti ter prisiliti, da se nastavi poljski čuvaj? Jaz trpim največ škodo, ker imam največ zemljišča. Ali bi bilo sploh mogoče ustaviti, da bi vaščanje tudi po dnevi ne smeli pastí po travnikih, senošetih in njivah? (A. M. v R.)

Odgovor: Deželni zakon z dne 17. januarja l. 1875. o obrambi poljščine Vam podaja vsa potrebna sredstva zoper škodo, storjeno po pašni živini. Živino po noči na pašo goniti je sploh prepovedano (§ 7. omenjenega zakona). Občina ni primorana poljskega čuvaja nastavit. Na svojem posestvu pasti nikomur ni moči prepovedati, pač pa navedeni zakon določuje, v katerih slučajih se mora živina le privezana ali na povodecih pasti. Berite tudi odgovor na 145. vprašanje.

Vprašanje 152. Moja krava mi je zbolela meseca marcija, in sicer jo je pričela boleti zadnja leva noga. Ko je ta ozdravela, dobila je neko notranjo bolezen ter vedno stokala. Sedaj je pa postala **hroma na sprednjih nogah**. Na obeh so se ji naredile na vrhnih členih pod pleči velike otekline. Krava je sicer drugače zdrava videti, le na sprednji nogi ne more stopati. Kaka bolezen je to, ali jo je moči ozdraviti in kako? (M. R. na I.)

Odgovor: Iz samo tega popisa je težko določiti, katero bolezen ima Vaša krava, zato Vam ne moremo drugega svetovati, kakor obrnite se do živinozdravnika. Kolikor je moči domnevati, zbolela je krava za kroničnim revmatizmom, ki vpliva tudi na notranje dele telesa. Revmatizem je posledek hudega prehlajenja.

Vprašanje 153. Imam tri tedne staro, lepo junico, ki je dobila **na zadnji nogi znotraj kolena za pol oreha veliko oteklino**, zunaj na ravno tistem sklepu pa golo kožo, kakor se ji sploh ves život goli. Kaka bolezen je to in kako jo zdraviti? (J. P. v Z. na Štajarskem.)

Odgovor: Na Vaše vprašanje Vam ne moremo dati prav nobenega določnega odgovora, ker se iz popisa bolezni nikakor ne da posneti, kako bolezen ima Vaša junica. Le prav toplo Vam priporočamo, obrnite se do kakega živinozdravnika. Povedali niste, ali je oteklina na nogi boleča, ali junica rada je, kaka je koža tam, koder dlaka odpada i. t. d. Morebiti ima Vaša junica hromoto. Takemu živinčetu se navadno vnamejo oči, rožena koža očesna otemni, ter žival se sploh slabo počuti. Opozarjamo Vas, da je pri tako mladi živini malo početi z zdravlili. Navadno je boljše, dati mlado obolelo tele mesarju, nego je za rejo pridržati ter vedno le upati, da se bode popravilo, pa se nikdar ne.

Gospodarske novice.

* † **Jakob pl. Lenk**, veleposestnik na Raki ter ud naše družbe, je umrl 29. junija t. l. — **Jakob Lukan**, okrajni zdravnik v Št. Vidu pri Zatičini in družbeni član, je umrl 1. julija t. l. — Dne 5. t. m. je pa umrl **Ivan Kopač**, posestnik v Mednem pri Št. Vidu in ud kmetijske družbe. — Dne 5. julija je umrl v Črnomlju g. **Anton Pavlin**, okrajni zdravnik ter ud naše družbe od l. 1868. — V Ljubljani je

umrl 10. t. m. g. **Albert Ramm**, lekarnar in posestnik ter član kmetijske družbe od l. 1854. Naj počivajo v miru!

* **Samostalni ribarski odsek** c. kr. kmetijske družbe kranjske je imel 1. t. m. sejo, pri kateri so bili navzoči prvomestnik g. J. Franke in odborniki gg.: Lavrenčič, Pirc, Schrey in Witschl. — Odsek odobri račune za dela riborejne naprave na Studenci ter nakaže plačilo. — Ukrene se vso riborejno napravo ograditi, da se preprečijo kake poškodbe. — Za popolnitev naprav ukrene se izposlovati dovoljenje deželnega odbora, da se zatvori en rokav ribnjaka. — Vodovod iz filtra do vališča ukrene se narediti precej. — Ker ni bilo mogoče sedaj dobiti račijh samic, naročilo se jih bode meseca septembra, oziroma kadar bo ponehala vročina. — Odsek ukrene vzgajati za krmo žlahtnim ribam zlatice, katere jako hitro rasto ter so izvrstno krmilo. — V pokritje primankljaja za riborejne naprave ukrene se prositi državne podpore.

* **Ovčerejce**, ki želijo dobiti z državno podporo nakupljenih ovnov bergamaškega plemena, opozarjamo na razglas med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Strupena rosa** (rja ali peronospora) na trti se je letos izvenredno močno in zgodaj pričela kazati. Taka poročila dohajajo iz vseh vinorodnih pokrajin. Sicer je prepozno škropiti, kadar se bolezen uže prikaže, a prepozno le, kar se tiče letošnje trgatve, ne pa, kar se tiče ohranjenja trte, zato prav nujno priporočamo vsem tistim, ki še niso škropili, naj vender le škrope, in sicer precej, ker s tem si bodo vsaj trtni les za bodoče leto ohranili zdravejši.

* **V tukajšnji podkovski šoli** so se vršile dne 27. in 28. junija izkušnje pred izpraševalno komisijo, kateri je predsedoval vodja šole dr. vitez Bleiweis-Trsteniški, izpraševala pa sta c. kr. okrajni živinozdravnik Folakovski in učitelj Šlegel. Oglasilo se je k izkušnji dne 27. junija 11 kovačev, ki niso obiskavali podkovske šole. 9 je bilo Kranjcev, dva pa štajarska Slovence. Vsi kovači so bili dovolj praktično izvežbani, zato je jim izročila spričevala, da smejo kovati konje. Učencev podkovske šole je bilo 8, vsi so delali izkušnje iz podkovstva in mesogledstva. Izkušnjo so vsi prestali povoljno, in sicer učenca Brunet Martin iz Ljubnega v okraji Celjskem in Jerala Alojzij iz Podrečja v okraji Kranjskem s prav dobrim uspehom, učenci Lazar Jakob iz Kroke, Meden Anton iz Lozic, Merkač Valentin iz Stražišča na Koroškem, Trost Ivan iz Poddrage in Žužek Janez z Razdrtega z dobrim uspehom, učenec Ambrožič Ludovik z zadostnim uspehom. Po narodnosti so bili vsi Slovenci, in sicer je bilo 6 Kranjcev, 1 Korošec in 1 Štajarec. Podpore so imeli vsi Kranjci, ostala dva učenca sta se šolala ob svojih stroških.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 8. julija 1892.

Posvetovanje je vodil družbeni predsednik gospod cesarski svetnik Murnik, navzoči so pa bili odborniki gg.: Folakovski, baron Lazarini, Lenarčič, Povše, dr. pl. Wurzbach, Žirovnik in tajnik Pirc.

O pričetku seje pozdravi družbeni predsednik novoizvoljene, oziroma zopet izvoljene gg. odbornike ter jih povabi k skupnemu delovanju v prid družbi.

Odbor določi za redne odbore seje vsak prvi četrtek v meseci, in sicer dopoldne od 10. ure dalje.

Vsled poziva predsedstva poslanske zbornice ukrene odbor izreči se o vladni predlogi zastran nepošredne osebné dohodarine. Reč se bode obravnavala v eni prihodnjih sej. Za poročevalca se izvolita gg. Lenarčič in dr. pl. Wurzbach.

Odbor naroči odborniku Žirovniku in družbenemu tajniku izdelati določbo besednega pojma „uzorni šolski vrt na Kranjskem“, in to vsled poziva c. kr. deželnega šolskega sveta.

Odbor ukrene izposlovati 13 podružnicam deželno podporo za nakup strojev, 5 podružnicam naknadno državno podporo za nakup trtnih škropilnic, 4 podružnicam deželno podporo za drevesnice in 3 podružnicam deželno podporo za vinarstvo.

Na predlog odbornika Folakovskega ukrene odbor izposlovati za one biki, katere oddajata deželni odbor in družba, stalno licenčno komisijo v Ljubljani, da se s tem preprečijo sitnosti in stroški prejemnikom bikov.

Odbor dovoli eni podružnici plačevanje prejetega državnega bika v obrok.

Zastran avstrijskega gozdarskega shoda, ki bode prihodnje leto na Dunaji, ukrene odbor primerne naredbe.

Zastran vladne predloge o lovskem zakonu ukrene odbor predložiti ob svojem času peticijo do vis. deželnega zbora.

Prošnjo za državno podporo k stavbi zadružne sirarnice ukrene odbor toplo priporočeno izročiti vis. c. kr. kmetijskemu ministerstvu.

Odbor vzame na znanje poročilo o pričetku cepljenja proti rdečici prasičev.

Na predlog odbornika Lenarčiča je odboru na en ali drug način skrbeti, da se najboljša težka žrebata ne bodo prodajala iz dežele, ampak da bodo ostajala v deželi za rejo.

Naposled reši odbor več raznih manjših došlih vlog in reči. Za nove ude se vzprejmo nastopni gg.:

Dolenšek Janez, posestnik v Dolenjem Lakenci; Vovk France, posestnik na Brezovici; Miklavčič Karol, župnik v Žminji; Kraje Ivan, gostilničar in posestnik v Starem Trgu; Jager Ivan, posestnik in mesar v Ljubljani; Zavrl Anton, župan v Vel. Gobi; Marolt Ivan, posestnik na Studnem; Krašovec Ivan, posestnik na Studnem; Pakiž Ivan, posestnik v Novi Vasi; Miklavčič Andrej, posestnik na Velicem Vrh; Lavrič Jurij, posestnik na Velicem Vrh; Modic Ivan, posestnik v Nemški Vasi; Ivančič Ivan, posestnik na Hudem Vrh; Zabukovec Ivan, posestnik v Novi Vasi; Žitko Franjo, posestnik v Stranjah.

Posnetek iz zapisnika družbenega občnega zbora dne 9. junija 1892.

(Dalje.)

Kar se tiče družbenega uradnega glasila »Kmetovalca«, naznanjam slavnemu zboru, da jako lepo napreduje in je doseglo lansko leto že število 3000 naročnikov. Pripomniti je, da se niti eden list ne oddaje zastoj. Doseglo se je gotovo lepo število naročnikov, ki pa še zmerom narašča. Glavni odbor se bode trudil, da bode list vedno boljši in vsebina še bogatejša.

Da bi se pospešilo rastlinarstvo, pričel je glavni odbor v več meri priskrbovati razna semena. Ako se je s semenom pravilno ravno, obneslo se je večinoma izvrstno. Rusko laneno seme je naročala kmetijska družba doslej z Ruskega preko Nemčije. Sedaj pa je glavni odbor zvedel za dotične tvrdke naslov v Rigi in ga bode direktno naročal iz Rusije preko Trsta. Zato ga bode s podporo, katero v ta namen podeljuje c. kr. kmetijsko ministerstvo v znesku 300 gld., mogoče po več kupovati ter ga kmetovalcem udom kmetijske družbe bolj obilo oddajati.

Deteljno seme štajersko pa se ne kupuje, kakor se napačno misli, izven dežele kranjske, nego v deželi sami. Akoravno naše domače seme ni na oko tako lepo, pa je le jako trdno in težko pozebe. Na Predarlskem, Gorenjem Avstrijskem, Bavarskem i. t. d. zahtevajo odločno le kranjskega semena te vrste detelje. Tukaj se izčisti in potem se da dotični preiskovalni komisiji na Dunaji pregledati, šele potem pride v promet. Kar se tiče vinarstva, gledal je glavni odbor v prvi vrsti na to, da vinogradnikom pomaga v boji proti strupeni rosi, peronospori, kajti peronospora je sedaj večja nadloga nego trtna uš za naše vinogradnike. Trtna uš

je le po nekaterih krajih, peronospora pa je razširjena po vsej deželi. Slavni deželni zbor je dal v ta namen dosti podpore. Ali lansko leto se je malo škropilo, in takoj so se pokazali slabi nasledki, kajti veliko škodo je prizadela vinogradnikom peronospora. Sedaj pa so spoznali večinoma vsi vinogradniki, kako koristno je škropljenje. Dasi je glavni odbor uže po zimi jako ceno naročil in dobil bakrene galice dosti več nego prejšnja leta, pošla bode vsa zaloga kmalu, kajti družbeni člani in pridni vinogradniki jo kaj hitro kupujejo. Sadjarstvo se je pospešilo jako lepo. Oddalo se 120.000 sadnih dreves raznih vrst za namizno in moštno sadje. V Bledu nova moštarina jako dobro napreduje. Ni še popolnoma dočelana in opravljena, a upati je, da dobomo za zvršitev še potrebnih del zopet precejšnjo podporo od kmetijskega ministerstva. Za govedarstvo se je l. 1891. storilo dokaj več, nego prejšnja leta, kajti kupilo se je dosti več bikov plemenjakov nego doslej. Slavni deželni zbor prošnji glavnega odbora za ustanovitev pepinjere sicer ni ugodil, dal pa je zato večjo podporo za nakup bikov plemenjakov.

Z državno podporo je glavni odbor nakupil 12 bikov plemenjakov muricedolske in 12 bikov beljanske pasme. Ne oddajajo se pa biki več po licitaciji, nego na podlogi došlih prošenj. Tako ne hodijo biki zmerom večinoma v ene in iste kraje dežele, ampak razdeljujejo se po sodnih okrajih vse dežele za jako nizko ceno. Posebno se bode oziralo na Črnomaljski in Kočevski okraj, koder bikov plemenjakov najbolj potrebujejo.

Na mlekarstvo je glavni odbor obračal vso svojo pozornost. V Bohinji in Bledu so sirarske zadruge, katere je pred 20 leti ustanovil za sirarstvo v naši deželi mnogo zaslužni prečastiti gospod župnik Mesar. V teh zadrukah je pred 20 leti poučeval neki Švicar, a to poučevanje je bilo le bolj empirično, zato je bilo zadnja leta videti, da je sir nekoliko slabše. Da bi se naši sirarji bolje izurili, odposlal je glavni odbor v sirarski tečaj v Št. Mihehu na Tirolskem lansko leto enega sirarja z Gorenjskega, letos pa štiri, kateri so se vsi jako dobro izšolali o sirarstvu.

Za izboljšanje ovčje reje je glavni odbor skrbel, da se izboljša domače plemo, prej z jezersko-okviškimi, zdaj pa z bergamaškimi ovni. Ker bergamaško plemo jako dobro uspeva, zahtevajo ovčerejci ne le obnov, nego tudi ovec bergamaškega plemena. Ker si hočejo čisto plemo vzrediti ob svojih stroških, zato jim je glavni odbor po možnosti ustregel.

Za prosep prasičje reje je glavni odbor kupil plemene živali angleške velike bele pasme in oddal 25 takih praseta za polovico kupne cene. Čebelarstvo na Kranjskem je uže od nekdaj razvito, in glavni odbor ni nič vplival, naj bi se uvel ta ali oni način čebelarstva, temveč pospeševal je čebelarstvo le s tem, da je starim in revnim čebelarjem, ki so izgubili brez krivde svoje čebele, dal zastoj nekoliko panjev ter jim tako pomagal, da so iz nova začeli čebelariti. Kar se tiče kmetijskih strojev je opomniti, da je glavni odbor za deželno podporo v tej stroki uspešno deloval. Podružnicam se je dala podpora za nakup dobrih kmetijskih strojev v skupno porabo. Malim tako zvanim farnim podružnicam koristi skupna poraba, ker pride vsak na vrsto, velikim podružnicam ne toliko, ker je premnogo deležnikov. Oddalo se je več škropilnic zoper peronosporo, trijerjev in travniških bran. Za pospeševanje kmetijskega pouka skrbel je glavni odbor, ker je za druge kraje v deželi precej dobro skrbnjeno, da se je uvel tudi v Kočevskem okraju kmetijski pouk v nemškem jeziku. Učitelj dobiva za to državno podporo.

O samostalnega konjarskega odseka delovanji bi imel poročati njegov predsednik gosp. vodja in državni poslanec Povše, ali ker se je moral udeležiti današnje zelo važne seje valutnega odseka državnega zbora na Dunaji, ni mu mogoče bilo priti k današnjemu občnemu zboru in je mene naprosil izjaviti, naj bi ga zaradi tega slavni občni zbor oprostili blagovolil. Jaz torej poročam v njega imenu o delovanji samostojnega konjarskega odseka. Odsek je gledal v prvi vrsti na to, da se število žrebcev plemenjakov kolikor mogoče pomnoži, in vsled njegovega zahtevanja so

se po splošni želji ustanovile tri nove žrebčarske postaje, in to v Grosupljem, Kostanjevici in v Žireh. Gledal je tudi na to, da se odpravijo tisti žrebci plemenjaki, s katerim konjerejci niso zadovoljni. Na Kranjskem je najbolje rediti težke konje, kakeršne goje na Gorenjskem. Manj dobička donaja konjereja po Dolenjskem, kajti lahki konji se slabeje plačujejo. Na Gorenjskem dobi konjerejec za žrebe, ki se je rodilo spomladi, ješeni skoraj toliko, kolikor Dolenjec za 2 leti staro žrebe, namreč 110 do 150 gld. Doslej se je ministerstvo upiralo razširjati reje težkega konjskega plemena, doseglo pa se je vendar po prizadevanji konjarskega odseka, da se bodo okraj za rejo konj težkega plemena na Kranjskem le razširili in bodo letos težki žrebci plemenjaki nastavljeni na Dobrovi in v Horjulu. Prilika pa bo tudi rediti lahke konje.

Ribarski odsek deluje pod svojim predsednikom gosp. c. kr. profesorjem Ivanom Franketom jako uspešno, in gotovo smemo ponosni biti na doslej doseženi uspeh. Po prijazni dovolitvi slav. deželnega odbora se je na Studenci ustanovil zavod za vzgojevanje rib, kateri je izmed največjih v Avstriji. V poročilu je popisano jako obširno delovanje ribarskega odseka. Gospode člane vabim, da o priliki obiščete našo riborejno napravo na Studenci. Gotovo niso videli še kaj tako zanimivega o tej stroki. Da se je riborejna naprava tako lepo razvila, gre v prvi vrsti zahvala neumornemu trudu gospoda predsednika samostalnega ribarskega odseka profesorja Franketa, slavnemu deželnemu zboru kranjskemu, ki je dal podpore 1000 gld., visokemu c. kr. ministerstvu za poljedelstvo, katero je določilo podpore 200 gld., in slavni Kranjski hranilnici, ki je naklonila 100 gld. podpore. Tudi za raké, da se zopet zaplode posebno po naših dolenjskih vodah, se je skrbelo, in uže so naročene račje samice.

S tem končujem poročilo o delovanju glavnega odbora in nasvetujem:

1.) To poročilo glavnega odbora o njegovem delovanju naj slavni občni zbor blagovoli vzeti na znanje in bodi zagotovljen, da glavni odbor ni opustil ničesar, kar mu je bilo mogoče storiti ob slabih družbenih močeh in se mu je zdelo koristno kmetijstvu.

2.) Slavni zbor naj pa izreče na tem mestu tudi svojo najiskrenejšo zahvalo visokemu c. kr. kmetijskemu ministerstvu, visoki c. kr. deželni vladi in visokemu deželnemu zastopu, ki so družbo v njenem delovanju vedno jako podpirali.

O predlogih ni nikakega razgovora, vzprejmo se soglasno.

O tretji točki vzporeda poroča glavni odbornik knezoškofijski tajnik gospod Šiška ter navaja s pritrditvijo občnega zbora le končne številke. Računski sklep za l. 1891. kaže 54.183 gld. 67 kr. dohodkov in za 1969 gld. manj stroškov. Računski sklep se odobri. Proračun za l. 1893. kaže dohodkov 10.400 gld., stroškov pa 9400 gld. Ako se primerjajo dohodki s stroški, razvidi se, da bode mogoče pokriti vse stroške s proračunjenimi dohodki in da ostane še kakih 1000 gld. Proračun se brez razgovora odobri. Glavni odbornik gospod Šiška poroča končno še o inventarji in bilanci. Aktivnega imenja je bilo konci 1891. leta 37.942 gld. 68 kr., torej proti lanskemu v znesku 37.485 gld. 67 kr. 457 gld. 1 kr. več, in sicer vsled viših kurzov in vsled pomnožitve glavnice po pristopnini novih udov. Inventar in bilanca se odobri brez razgovora.

Sedaj pride na vrsto volitev društvenega predsednika in starih članov glavnega odbora.

Društveni tajnik si izprosi pred volitvijo besedo in pravi: Slavni zbor: Glavni odbor bi priporočal zopet izvoliti po družbenih pravilih izstopivše člane glavnega odbora dosedanje gospode Henrika barona Lazzarinija, Vinka Ogorelca in Franja Povšeta. Namesto umrlega gospoda Robiča pa bode treba voliti novega člana glavnega odbora. O tej dopolnilni volitvi bi imel glavni odbor neko željo. Velika večina članov glavnega odbora ne stanuje v Ljubljani, torej ne morejo prihajati k vsaki seji glavnega odbora, ker so mnogokrat po nujnih poslih zadržani. Nasvetoval bi kot

člana glavnega odbora namesto umrlega gosp. Robiča gospoda, kateri stanuje v Ljubljani in mu bode lahko udeleževati se sej glavnega odbora. Mnogo pa bode ta gospod koristil naši družbi, ker misli glavni odbor začeti nekaj čisto novega, namreč cepljenje prasičev in govedi proti rdečici, oziroma proti vraničnemu prisadu. Ako pa hočemo to izvršiti, treba nam strokovnjaške moči, in to nam more dati gospod Arthur Folakovsky, c. kr. okrajni živinozdravnik v Ljubljani, kateri se je vežbal o cepljenji na Pasteurjevem zavodu v Budimpešti.

Načelnik skrutinatorjev gosp. Luka Svetec naznani izid volitev. Za društvenega predsednika je bilo oddanih 120 glasovnic, in je s 109 glasovi zopet izvoljen gospod cesarski svetnik Murnik za predsednika kmetijske družbe kranjske. (Živio- in slava-klici.) V glavni odbor so bili izvoljeni gospodje: Henrik baron Lazzarini s 112, Arthur Folakovski s 112, Fran Povše s 101 in Vinko Ogorelec s 83 glasovi. Po več glasov so še dobili gg.: Schrey 20, Martin Peruzzi 8, Verbič 2, drugi so se razcepili.

Društveni predsednik cesarski svetnik Murnik izjavlja: Slavni zbor! Prisrčno se zahvaljujem na izredni časti zopetne izvolitve za predsednika c. kr. kmetijske družbe kranjske. Ako Njegovo Veličanstvo presvetli cesar blagovoli mojo izvolitev potrditi, bodem i v prihodnje, ako ostanem zdrav, vse svoje moči posvečeval kmetijstvu na Kranjskem. Posim pa slavne gospode člane naše družbe, da v smislu § 6. naših pravil podpirajo moje delovanje, ker predsednik in glavni odbor ne morejo vsega sami storiti. Le s složnim delovanjem in z združenimi močmi bomo kaj dosegli in po zopetnem triletnem skupnem delovanju lahko ponosno gledali na sad našega truda. (Dobro- in živio-klici.)

(Dalje prihodnjič.)

Razglas kranjskim ovčarjem.

Podpisani odbor je ukrenil tudi letos porabiti državno podporo za ovčarstvo za nakup ovnov ter bode v ta namen kupil in razdelil po deželi dobre plemene **ovne bergamaške pasme**.

Izkušnja je pokazala, da našim krajem izvrstno ugaja „**bergamaško ovčje plemo**“, imenovano tudi „**velikansko planinsko plemo**“. Prednosti tega plemena so hitra rast, velikost in teža, primerno dobra volna, velika mlečnost in rodovitnost (ovce imajo redno po 2 mladiča) ter izvrstna sposobnost za pašo. Ovce tega plemena niso vsled slabih pašnikov v svoji domačiji prav nič razvajene ter so utrjene zoper vse vremenske spremembe. Od družbe vpeljani ovni izvrstno uspevajo, visoki so do enega metra ter tehtajo nekateri čez 2 stara centa. Jagnjeta od njih so v dveh mesecih bila tako velika kakor stare ovce boljšega ali istrskega plemena, imajo lepšo volno nego domače ovce, in celo majhne ovce so z največjo lahkoto skotila.

Podpisani odbor bode torej tudi letos oddajal te ovne, in sicer onim kranjskim ovčarjem, ki vložijo prošnjo, v kateri je od dotične kmetijske podružnice potrjeno, da se precej pečajo z ovčjo rejo (navesti je število ovac), in ki se zavežejo:

1. da plačajo, kadar prejmejo ovna, glavnemu odboru 10 gld.,
2. da bodo vzprejetega ovna obdržali najmanj dve leti za plemo, kolikor dopušča umna ovčja reja.

Nekolkovane prošnje je vložiti do

3. avgusta t. l.

pri podpisnem odboru.

Pristavek: Vsled želje večine onih ovčarjev, ki so prejeli lansko leto te ovne, pripravljen je podpisani odbor priskrbeti na račun naročnikov tudi ovce čistokrvnega bergamaškega plemena. Tisti torej, ki žele kako ovco imeti, naj to do gori naznanjenega dne semkaj sporoče ter pridenejo 5 gold. are. Ena taka ovca v Ljubljano postavljena stoji okoli 25 gold.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.